C/2024/1480

13.2.2024

Objava zahtevka za registracijo imena v skladu s členom 50(2), točka (a), Uredbe (EU) št. 1151/2012 Evropskega parlamenta in Sveta o shemah kakovosti kmetijskih proizvodov in živil

(C/2024/1480)

V skladu s členom 51 Uredbe (EU) št. 1151/2012 Evropskega parlamenta in Sveta ([1]) je ta objava podlaga za uveljavljanje pravice do ugovora zoper zahtevek v treh mesecih od datuma te objave.

ENOTNI DOKUMENT

„Странджански билков чай / Strandzhanski bilkov chay“

EU št.: PDO-BG-02851 – 7. junij 2022

ZOP (X) ZGO ( )

1. **Ime [ZOP ali ZGO]**

„Странджански билков чай / Strandzhanski bilkov chay“

2. **Država članica ali tretja država**

Bolgarija

3. **Opis kmetijskega proizvoda ali živila**

3.1. *Vrsta proizvoda*

Skupina 1.8 Ostali proizvodi iz Priloge I k Pogodbi (začimbe itn.)

3.2. *Opis proizvoda, za katerega se uporablja ime iz točke 1*

„Странджански билков чай / Strandzhanski bilkov chay“ je vrsta čaja, ki se pridobiva iz listov in cvetov rastline z botaničnim imenom *Sideritis syriaca* iz družine Lamiaceae, ki se goji v gorskem masivu Strandža. Vrsta je vključena na nacionalni rdeči seznam, zvezek 1, za Bolgarijo, v kategorijo kritično ogroženih rastlin. Prideluje se iz sejancev, vzgojenih v naravnem parku Strandža.

Zelišče raste v kupolastih šopih, ki se po prvem letu sajenja stalno razraščajo in razvijajo drevesom podobne koreninske sisteme. Listi in cvetna stebla rastejo iz korenin v višini tal. Šopi zrastejo v premeru najmanj 100 cm, v višino pa 30–35 cm. Imajo do 120 cvetnih pecljev, ki rastejo in cvetijo od maja do oktobra. Cvetni peclji rastejo iz razvejanih tvorb v višini tal v 7–9-centimetrskih razmikih. Imajo dva ali štiri liste eliptične oblike, ki rastejo simetrično. Na zgornjem delu cvetnih pecljev so listi v obliki srca. Tu na rastlini zrastejo cvetovi. Cvetni peclji gojenih rastlin so dolgi 5–25 cm oziroma so malo daljši, če rastejo na območjih s pogostimi padavinami. Listi in cvetni peclji so mehki in prožni, ko se v senci posušijo, pa postanejo debelejši in čvrsti.

Listi in peclji rastline so belkasto zelene barve s tankimi sivkasto belimi dlačicami. Vsako socvetje sestavljajo bledo rumeni cvetovi in osem do dvanajst drobnih črnih semen.

Kemični parametri: s fitokemičnimi analizami je bila dokazana prisotnost najrazličnejših bioaktivnih snovi. Od 33 ugotovljenih fenolnih spojin je na primer količina v vzorcih rastline *Sideritis syriaca* iz floristične regije Strandža precej velika: 16,65–18 mg/g ekvivalentov kofeinske kisline (CAE) skupnih fenolov in 2,79–5,73 mg/g RE flavonoidov v gojenih rastlinah.

([1]) UL L 343, 14.12.2012, str. 1.

Vsebnost vlage v posušenem čajevcu ne presega 9–10 %. Njegova barva je srednje intenzivna: 12–18 enot EBC (v skladu z Evropsko pivovarsko konvencijo).

Za pripravo čaja za pitje se listi in cvetovi rastline skuhajo. Čaj je rahlo sladek že brez dodatka medu ali sladkorja. Je rumene do rumenkasto rdeče barve, s prefinjeno cvetico arom, ki nežno združujejo lipovo cvetje in baziliko, meto, meliso ter suho sadje. Specifična aroma je obstojna. Jasno je, kdaj se zelišče pije, pa tudi kdaj se nabira in suši. Aroma se v embalaži ohrani, če je zelišče ustrezno shranjeno v suhem in temnem prostoru.

Antioksidativno delovanje čaja kot pijače ni manjše od 1 990 mmol/l.

3.3. *Krma (samo za proizvode živalskega izvora) in surovine (samo za predelane proizvode)*

—

3.4. *Posebne faze proizvodnje, ki jih je treba izvajati na opredeljenem geografskem območju*

Vse pridelovalne prakse pred nabiranjem se v celoti izvajajo ročno in na geografskem območju.

Faza 1: pridelava sejancev za gojenje zelišča

Faza 2: gojenje rastline

Faza 3: nabiranje in sušenje cvetnih pecljev

Faza 4: pobiranje iz sušilnika in pakiranje

3.5. *Posebna pravila za rezanje, ribanje, pakiranje itn. proizvoda, za katerega se uporablja registrirano ime*

Proizvajalci posušeni proizvod pakirajo na kraju samem v različne vrste embalaže: na primer kartonske škatle dimenzij 40/30/13 cm, papirne vrečke z neto težo 250 g na enoto – za daljše shranjevanje in nadaljnjo predelavo v druge proizvode, bele papirne ovojnice dimenzij najmanj 16/22 cm in prostornine 25–50 g in po potrebi druge vrste embalaže.

Končni proizvodi so razvrščeni po velikosti in namenu. Ko potrošnik prejme proizvod, morajo biti stebla nepoškodovana. Ko se stebla zlomijo, postane značilna dišeča aroma močnejša. S tem da se proizvod pakira na kraju samem na kmetijskem gospodarstvu takoj po pridobitvi iz sušilnika, se bolje preprečijo poškodbe na cvetnih pecljih. Zaščitene so tudi organoleptične lastnosti in značilnosti.

3.6. *Posebna pravila za označevanje proizvoda, za katerega se uporablja registrirano ime*

Poleg standardnih zahtev etiketa vključuje logotip proizvajalca z registracijsko številko in številko serije. V sredini je osrednje besedilo „Странджански билков чай“ (Strandzhanski bilkov chay). Nad besedilom ali pod njim so besede „zaščitena označba porekla“. Etikete so nameščene na sredini nalepke na obeh straneh vrečke. Lahko so majhne ali velike, odvisno od embalaže.

4. **Jedrnata opredelitev geografskega območja**

Geografsko območje Strandže vključuje naselja v vseh petih občinah: Malko Tarnovo, Primorsko, Sozopol, Sredets in Tsarevo. Gojenje bi moralo potekati le na zemljiščih z ustrezno izpostavljenostjo in vrstami tal (alkalna tla, ki so lahko tudi okrog apnenčastih kamnin), ki čim bolj odražajo floristične značilnosti avtohtonih območij rastline *Sideritis syriaca*.

5. **Povezava z geografskim območjem**

5.1. *Posebnosti geografskega območja*

Zaradi posebnega podnebja in geografske lege gorskega masiva Strandža so se na geografskem območju ohranili številni relikti terciarnih vrst, ki so preživele po ledeni dobi. Nekatere so v regiji endemične, kot so borovnice in brusnice, *Rhododendron ponticum*, milno drevo Strandža ter 53 drugih rastlinskih vrst. Med njimi je rastlina *Sideritis syriaca*, iz katere se pridobiva „Странджански билков чай / Strandzhanski bilkov chay“. Raste na izbranih tleh geografskega območja. Jesenska in zgodnja spomladanska slana ter celo ostre, vendar kratkotrajne zmrzali so manj

škodljive prav za gojene čajne rastline. Imajo precej občutnejše sposobnosti preživetja in regeneracije. Ob suhih poletnih dnevih jutranja rosa in meglice hitro izhlapijo, tudi če je raven osončenosti nizka. Te so prav tako ugoden dejavnik. Rastline z dlakastimi peclji in visoko razvitim listjem absorbirajo le koristno vlago, pri čemer spremenijo svoje barve v temno zeleno ali bledo rumeno.

Rastlina vsebuje več kot 20 bioaktivnih snovi. Tako kot njihova posebna aroma so te rezultat morfoloških značilnosti rastline ter naslednjih abiotskih in biotskih dejavnikov:

(1) vsebnosti mineralov in bakterij v rahlih kraških tleh na območju;

(2) najvišje ravni osončenosti na geografskem območju, ki je > 1 500 kW/m² na leto (nacionalno povprečje znaša 1 110–1 420 kW/m²). Skozi vse leto se sončna svetloba izravnava s toplimi, vlažnimi morskimi sapicami z vzhoda-jugovzhoda in vetrom z juga-jugozahoda, tradicionalno znanim kot „beli veter“, ki piha skozi gozdove na območju Strandža. Te naravne podnebne razmere ter kratka obdobja padavin v topli jeseni in blagi zimi omogočajo daljšo fotosintezo in obstojnost vrste;

(3) suše, značilne za regijo, zlasti v obdobju cvetenja in zorenja cvetnih pecljev, od maja do oktobra. To je ugoden dejavnik pri sintezi aromatičnih snovi;

(4) številnih naravnih opraševalcev v nasadih, med drugim desetin vrst divjih čebel, kresnic, hroščev itd., ki pomagajo pri navzkrižnem opraševanju. Natančneje, leteče žuželke ob hranjenju in opraševanju semen raznašajo cvetni prah od cveta do cveta. Tako imajo te vrste močnejše potomce in so genetsko odpornejše. Zato so lokalni proizvajalci bolj naklonjeni kmetijsko-okoljski praksi združevanja pridelave zelišča s čebeljimi družinami, vinskimi trtami in drugimi pridelki.

5.2. *Človeški dejavniki*

Človekovo prizadevanje za uporabo preizkušene dobre prakse za gojenje rastline v razmerah, ki so zelo podobne razmeram v naravnem okolju, je bistvenega pomena za ohranjanje in razmnoževanje rastline. Te prakse vključujejo izbiro najprimernejših zemljišč in tal (alkalnih), ki se jim po potrebi doda več apna. Pomembne so tudi vzgoja in sajenje kakovostnih sejancev ter izbira semen za neposredno sejanje na pripravljenih zaplatah in vrstah. Poleg tega se redno odstranjujejo šopi drugega rastlinja in kosi med vrstami. Cvetni peclji se vsak teden ročno naberejo, potem ko rosa izhlapi in so se peclji v celoti razcveteli (od junija do oktobra). Na določeni točki med listoma in manjšimi cvetnimi peclji, ki iz njiju zrastejo, je treba te peclje zlomiti, kar je posebna spretnost. Izkušeni proizvajalci lahko samo s prsti začutijo krhkost pecljev in zrelost stebel. To je mogoče, ko so cvetovi v kupolastih kolencih na vrhu popolnoma odprti, njihove konice pa so na videz zaokrožene. Škarje za rezanje niso primerne, saj bi se z njimi nabrali tudi premalo zreli peclji, kar bi poslabšalo organoleptične značilnosti. Za dobro prakso se je izkazala tudi uporaba sončnih ali električnih sušilnih komor. Pripravljeni proizvod se pravočasno zapakira, in sicer v enem do petih dneh, pri čemer vsebnost preostale vlage ne sme presegati 9–10 %. Hrani se v suhem in temnem prostoru. Ko so stebla izpostavljena svetlobi, izgubijo barvo, njihova kakovost pa se zmanjša.

Vsa človeška prizadevanja za gojenje zelišča prispevajo k njegovi boljši in daljši fiziološki rasti ter k večjemu donosu in daljši sintezi bioaktivnih snovi. Posledično so tudi vrednosti za gojene rastline višje.

5.3. *Značilnosti proizvoda*

„Странджански билков чай / Strandzhanski bilkov chay“ ima posebne fizikalne, kemijske in organoleptične značilnosti. Kemijski parametri kažejo, da je delež bioaktivnih snovi v gojenih rastlinah večji kot v samoraslih rastlinah.

V spektrofotometričnem smislu je njihova barva srednje intenzivna: 12–18 enot EBC (v skladu z Evropsko pivovarsko konvencijo).

Za zelišče je značilno močno antioksidantno delovanje, ki je prisotno tudi, ko se pije kot čaj.

Gojeni proizvod „Странджански билков чай / Strandzhanski bilkov chay“ ima veliko izrazitejšo aromo kot druga podobna zelišča, čaj pa ima blažji in poln okus. Razlog za to je, da raste na nižji nadmorski višini (do 450 m) ter sintetizira sončno svetlobo in toploto v večjih količinah in dlje.

5.4. *Vzročna povezava med geografskim območjem in kakovostjo ali značilnostmi proizvoda (pri ZOP) oziroma določeno kakovostjo, slovesom ali drugimi značilnostmi proizvoda (pri ZGO)*

Za območje Strandža, geografsko območje pridelave rastline *Sideritis syriaca*, so značilne blage temperature skozi vse leto. Najvišje ravni osončenosti se skozi vse leto izravnajo s toplimi, vlažnimi sapicami. H gojenju tega zelišča prispevajo alkalna tla na območju Strandža. Tla so lahko okrog apnenčastih kamnin, bogatih z minerali, pri čemer počasi absorbirajo in sproščajo sončno toploto ter zadržujejo vlago. Zgodnja spomladanska in pozna jesenska slana ter jutranja rosa in meglice v suhih poletnih dneh prispevajo k sposobnosti preživetja in trajnosti. Suša na tem geografskem območju nastopi v obdobju cvetenja rastline, zaradi česar se nakopičijo aromatične snovi. Kombinacija teh kmetijsko-podnebnih razmer je bistvena za sintezo več kot 20 biološko aktivnih snovi v rastlini. Zato so vrednosti antioksidativnega delovanja čaja višje.

Človeške spretnosti pri gojenju zelišča prispevajo tudi k daljši sintezi bioaktivnih snovi, zaradi česar so vrednosti v gojenih rastlinah višje. Uveljavljena dobra praksa in spretnosti pridejo do izraza pri ročnem nabiranju rastline ter preizkušanju krhkosti pecljev in zrelosti stebel. Zato ima čaj boljše organoleptične lastnosti. Čaj iz gojene rastline *Sideritis syriaca* ima izrazitejšo aromo in blažji okus.

Sklic na objavo specifikacije proizvoda

https://www.mzh.government.bg/bg/politiki-i-programi/politiki-i-strategii/politiki-po-agrohranitelnata-veriga/zashiteni-naimenovaniya/strandzhanski-bilkov-chaj/